

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВОМ

НОВИ САД

НЕЗАВИСАН НЕДЕЉНИК

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК ДУШАН ЧАМРПАГ

ГОДИНА VI.

НОВИ САД, 1. јуна 1929.

БРОЈ 22

ЗДРАВО СОКОЛИ!

Нека са Вашим одушевљењем и прегалаштвом високо узлети наша узвишена мисао јединства и братства. Сваке године Ви све многобројнији, све снажнији видно манифестује ту идеју у Вашим дивним вежбама, у јединственом складу, у енергичном и мушком покрету. И докле год траје та манифестација, сви који Вас гледају осећају широко и узвишено; сви су тада једно тело и једна душа, као што сте и Ви то када на један знак, на један покрет руке изводите читаве песме испеване јединству и братству, испеване у фигурама и покретима тела, у покретима пуног ритма, снаге, пуног младалачког и широког замаха. Поздрављамо Вас наши дични Соколи!

Али у Вама гледамо ми још и нешто друго. Ви сте символ наше снаге и културе. Снага и култура су два идеала сваког слободног човека и народа. Ми смо у прошлости тако страшно тежили за остварењем ових идеала. Ми смо постигли што смо желели. Снага наша и култура наша била је баш онолика, колика је била потребна за стварање слободе, јер је слобода онај темељ на коме може да се изрази трајна снага и трајна култура. У прошлости је соколство било код нас један од најважнијих чинилаца за ства-

рање те снаге и културе којом је извојевана слобода. Сада, када се тражи још већа и шира култура и снага која треба да нас одржи у животно, сада ће соколство још више да оживи, да се развије; сада ће оно да постане култ, религија нашега доба и наше генерације. Наш унутрашњи, политичко-парламентарни живот се компромитовао. И не само то, он је уносио много збуњености, немира, зле воље у наш друштвени и национални живот. Људи су почели да бивају индиферентни, и скептички расположени. Сада је свега тога нестало; трулеж је уклоњена. Ваздух постаје чистији и здравији. Све што је почело да копни и вене, почеће да живи и да се развија и даје плод. Соколство ће да се обнови ојача и биће идеал нашег друштва и омладине. Оно ће нас одвести снази, величини и култури пре него ишта друго.

2. јуна, у недељу, биће велика јавна вежба соколска. У соколским редовима видећемо многобројну омладину мушку и женску; видећемо у тим редовима и наше најодличније људе, интелектуалце: лечнике, адвокате, професоре, учитеље, трговце. И један и други круг прошириваће се све више и више а с њиме и наша снага и наша вредност.

*

Соколско Друштво и ученици Мушке Гимназије у Но-

вом Саду приређују у недељу, 2. јуна 1929. г. у 4 часа по подне јавну вежбу са овим распоредом:

1. Женска деца: Вежбе балонима.
2. Мушка деца и ученици Мушке Гимназије: Просте вежбе одређене за II. Свесоколски Слет 1930. год. у Београду.
3. Женски нараштај: Вежбе чуњевима.
4. Мушки нараштај и ученици Мушке Гимназије: Просте вежбе одређене за VI. Жупски Слет у Суботици.
5. Вежбе на справама и гимнастичке игре.
6. Ученици Мушке Гимназије: Вежбе палицама.
7. Чланице: Просте вежбе одређене за II. Свесоколски Слет 1930. г. у Београду.
8. Чланови: Просте вежбе одређене за II. Свесоколски Слет 1930. г. у Београду.

Увече у 9 часова забава са игранком и другим приредбама у Грађанском Стрелишту (у случају ружног времена у Соколани).

Улазне цене за Јавну Вежбу: Седиште у ложи 25 дин., седиште на трибини 20 дин., ван трибине I. ред 15 дин., II. ред 10 дин. стајање 5 дин. — Увече за Забаву 10 дин., за ученике 5 динара.

Јавна Вежба одржаће се на фудбалском игралишту Новосадског Атлетског Клуба — Штрандов пут (преко пруге).

За развитак и напредак Новог Сада

За развитак и напредак једне вароши, потребно је више услова. У првом реду је потребан погодан и одговарајући терен за подизање фабрика; затим, пловни и жељезнички саобраћај, за што лакши и брзи довоз сировина и извоз прерађевина и на трећем месту потребна је мудра и разумна варошка управа, која ће разумним вођењем комуналне политике омогућавати што већи пласман капитала за подизање фабрика.

Док се фабрички димњаци не задиме, данас радници у масама не буду запослени, дотле и занатлија и трговац и сваки други ситнији и културнији привредник и продавац животних потреба мора да спава, а где се спава ту процвата ту напретка нема.

Нови Сад има погодан терен за подизање фабрика, Нови Сад има изванредан пловни саобраћај и врло добру жељезничку мрежу за развитак индустрије, али Нови Сад има конзервативну управу, која је апсолутно недорасла за вођење једне мудре комуналне политике, која би Нови Сад подигла на ону висину на коју би се Нови Сад могао подићи према својим постојећим условима.

Ова тврђења наша у више конкретних примера су документована.

Тако на пример, пре неколико година једна велика америчка фирма је затражила од града већи комплекс земљишта за подизање једне велике и модерне творнице у којој би било запослено на хиљаде радника, па је давала и тако високу цену, да апсолутно није било места приговору.

Конзервативна управа вароши одбвља је ту фирму с разлогом: да здравствене прилике не дозвољавају подизање те фабрике на оном месту, јер би нечистоћа из фабрике загадила Дунав. Али не треба заборавити, да се та творница обавезала, да ће нечистоћу из фабрике канализацијом спровести у Дунав чак иза Новог Сада, па је ипак градска управа ту фирму одбила, наводећи нов

разлог, како да ће дим фабрички кварити свеж ваздух који Нови Сад добија од Фрушке Горе.

На ово градској управи имамо да приметимо следеће и за пример узећемо сам Београд:

У Београду на Чукарици су највеће фабрике, иако је Чукарица изнад Београда тако, да ток Саве пролази поред Београда и улива се у Дунав примајући у себе сву нечистоћу тих фабрика, па ипак то није погоршало здравствене прилике у Београду. Такав исти случај је и у Прагу, где су већи део фабрика сконцентрисане на обали Влтаве, и ако ова протиче једним делом кроз саму варош, па ипак није нашкодило народном здрављу.

Народно здравље нарушава неред, немаштина и беда то требају да знају господа из управе града Новог Сада.

Сада пак у последње време, јавила се још једна енглеска фирма, која је хтела да подигне фабрику на месту које њеном пословању најбоље одговара. Конзервативна градска управа, како чујемо и ову фирму одбија са оним истим разлозима, са којима је одбила и ону ранију фирму, тако је ова за земљиште понудила 74 динара по квадратном метру и обвезује се да упосли најмање 150 радника и 25 чиновника.

Овако конзервативно држање градске управе у погледу процвата и развитка града, просто је неразумљиво и то онда, када знамо да баш у самом центру града имамо фабрика са димњацима.

Ако градска управа настојава, да грал Нови Сад буде искључиво чиновничко-баштованска варош, то би нам требало отворено да каже, онда би је разумели. Али онда, о каквом процвату и напретку Новог Сада не може бити ни речи; онда Нови Сад губи право да се назове привредно-културним центром Војводине.

Народна пословица вели: „кад бог хоће неког да казни, он му одузме памет“; изгледа нам, да код решавања овако круп-

них проблема комуналне политике Новог Сада, бог је метуо своју моћну руку да казни градску управу.

Два јунака из буцака

Неке немани, авети, створовили су Божји (или ђавољи) који немају три чисте па несмеју јадници да се потпишу пуним именом, већ један је „Део-оничар“ а други је нека слија, слина или лија, немам пред очима тај одговор па сам заборадио, како се потписао.

Познајем их обојицу по паперју. Први је дјетонаставник у пензији, био је и члан једног сабора, на коме је „много“ говорио али мало мислио. Други је био такође дјетонаставник сада у пензији без пензије, јер се евакуисао и постао шорналиста, који је својим духовитим чланцима, пишући уводнике као пензуме, што рекао један његов руфетлија који је за право у пензији. Направио неког попа историчаром који није историчар, (има он своју историју) или мисли, да је историчар наследно, да ако му је брат био историчар, да је и брат — поп историчар.

Вала није ни часно ни поштено што сте узели измишљено име слија, слина или лија како ли му оно беше, па тобож, велите, неки дан сте тог попа питали: јесу ли моји претци који су са патријархом Чернојевићем амо дошли такође били Арнаути? а ваш историчар метуо један прст на чело, други остраг и рече који су у Карловцима Арнаути. Тад поп-историчар, од неколико стотина православни Арнаута Карловчана набројао је свега три; словом: три!

Макар да сте и не свршени дјетонаставник, издали сте тим истраживањем мога порекла, јер сте ми још пре две три године, по повратку из Црне Горе у редакцији причали, да је још онда поп-историчар признао да смо сви који смо дошли са патријархом Чернојевићем православни Брнаути. Сад ја не знам које вам је истина, а

које лаж? Дал оно од пре или ово сад!

Па зар вас није стид потписивати се незнатним именом још незнатнијега? Штедим вас, да вам не пљуснем у очи како сте захвални и вашем добродјетелју!

Кад се овако заузimate за некадашњег генералног директора Петра Стојадиновића, сад тек много више знадем. Сад знадем зашто сте ме задржавали да не идем оном трговцу за обрачун огласа, где је г. генерални директор пазарио робе за своју кућу, на рачун огласа у „Застави“.

О, сад већ много више знадем!

Од два јунака — из буцака ни један није стварно одговорио на моје примедбе, шта је тај генерални директор починио већ обилазе као мачка око вреле каше. Онај први каже доцкан сам се сетио, овај други тражи моје родославије, и пева словопојке упропаститељу Заставе Д. Д. Имаће право, канда, бивши генерални директор, да вас има у цепу, које вас има, јер мене, — а биће још кога сигурно нема, зато га браните и прелазите преко мојих навода као петао преко жеравице.

Уверавам и вас два јунака из буцака и сваког трећег, да нећу више одговарати на подметнута имена. Стегни и подвежи свитњак па се потпиши пуним именом, да ти видим губицу, па да ти утврдим из које си групе, па да ти моралном четком отарем отровни језик и зубе.

Та ваши су одговори тако ништавни, што би рекао немац: für die Katz.

На осталеглупости, бљувотине и недотупавности, испод достојанства ми је одговарати, већ вам поручујем: Не гулте коре да не буде горе!

Ђорђе Бакаловић

Сваку нову књигу имаде стално на стоваришту књижара „Славија“.

ПРЕД СКУПШТИНУ МАТИЦЕ СРПСКЕ За народно просвећивање.

Читамо у београдским листовима, да ће Српска Књижевна Задруга у Београду још у гоку ове године издати више књига у своје издању. Значи, да ће Српска Књижевна Задруга пренути из свога досадашњег летергичног сна, који је за пар ово последњих година снашао.

На ово би могли рећи, боље икад него никад.

Дакле Српска Књижевна Задруга кренуће на стазу правог народног просвећивања, т. ј. кренуће на стазу да одговори својим задатцима.

Међутим Матица Српска издаје земљу на вересију, рестурује сирочад, неизвршује опоруке завешталаца и читаво своје просветно дејство сконцентрисала је са издавањем не драгоценог већ врло скупцепоног „Летописа“, који је нашем непросвећеном народу приступачан таман толико, колико и народ њему.

Још да нема тих побројаних радњи у Матици Српској, и за њу би се могло комотно рећи: да је и њу за последње време захватио летаргичан сан, али овако — нека јој је свака част и чест, јер с времена на време видимо, да се ипак нешто ради; а где се ради ипак се могу очекивати неки резултати.

Матица Српска некад луча просвете српског народа из године у годину трне, гасне и од себе само још од свога „Летописа“ даје знаке да још није угашена, да још преживљује необновљене своје старачке дане.

Где су књиге за народ?

Где су предавања?

Где је жива реч у народу, која би требала да подигне вољу и љубав према доброј књизи?

Где су конкурси за одабрана и ваљана дела, који би пружили могућност такмичења наших књижевних снага?

Свега тога нема. Све је то пало у понор да се више никад не дигне, јер падоше у понор позвани, који би требали по дужности својој да дигну оно што је пало а што још није пропало.

Док све те ствари тако стоје, дотле наш народ осгаје у просветној тами, на штету нације, на штету државе.

Ако у Матици Српској буде и даље на овај начин спавало у нераду, онда на што легати, нашто задужбине, управо нашто нам и сама Матица, када се у њој остављају већим делом трутова, који ће једног дана оставити кошницу без меда, јер пчеле радинице или су растеране, или су за њих врата од кошнице затворена; а то значи имати кошницу од које нико никакве вајде нема.

Матице Српска, пробаћемо да разјуримо трутове, можда ће и теби нами лакше бити.

ЕПИДЕМИЈА СТЕЧАЈЕВА

Немила појава која је захватила огроман број привредно-трговачке кругове, јесте свакодневно падање под стечај. Нема дана а да у новинама не прочитамо да је ова или она радња пала под стечај, па чак и такове радње, које су се дуги низ година одржавале на пијаци као солидне и достојне сваког поверења.

Код таковог стања ствари, може бити само два објашњења. Прво објашњење би било: да је у редовима привредно-трговачким завладала криза морала, а друго објашњење би било, да меродавни код одмеравања грађанских терета да су онако од ока набацали на привредно-трговачке кругове огромна оптерећења, која нису у складу са фактичним њиховим материјалним снагама.

Ми са наше стране, оном првом наведеном објашњењу не дајемо вере, јер и поред тога, да се овде онде деси и по који случај пада под стечај, који је у вези са прњавом и шпекулантском позадином, то још није оправдање, да се то може односити и на читав један staleж, као што је привредно-трговачки; тим пре, што верујемо, да ће ретко који човек из редова тога staleжа бацити

под ноге свој образ, своју част за љубав прљавог и нечасног ћара на штету угледа и убијања кредита читавог сталежа коме припада.

Оно друго објашњење за нас је увек вероватније, а ево зашто:

После ослобођења ми сви знамо, а то не треба ни доказивати, да је трговина била најрентабилнија ствар, и да се на њој преко ноћи могло много стицати и зарађивати. На основу тих чињеница, меродавни су и стуарали шему опорезивања и других терета који су набацивали на тај сталеж. Истина, у први мах тај сталеж, док је текао мед и масно, на то оптерећење није се ни тужио, мислећи да ће то стање тако увек остати, да ће се огромни проценти зарађивати увек, па ће и она то оптерећење моћи увек и снашати.

И шта је наступило?

На пијаци су ницале нове радње као печурке, Нестало је, по природи ствари, међусобна конкуренција и лов за потрошачком публиком. На тај начин срозавао се трговачки профит, а остадоше стара оптерећења и као природна последица дошло до пада под стецај. Финансијски слабији морали су подлегати, а нарочито томе када додамо још и девалвацију валуте — онда нам је потпуно разумљиво данашње скроз болесно стање које влада у привредно трговачком свету код нас.

Да би се та болест избегла, да би се тај сталеж спасао, да тај сталеж не би изгубио углед и кредит на страни, што свакако шкоди и нашем опште државном угледу, меродавни би морали да изврше ревизију шеме за оптерећење тога сталежа и да је поставе онако, како би она одговарала фактичном стању, односно како би она одговарала фактичном стању, односно како би оптерећивала данашњу њихову зараду, који је далеко мања него што је негда била.

Не буде ли се брзог лека прихватило, ми ћемо на жалост и на штету општег угледа и поверења на страни видети још многе да оду под стецај, а који се већ данас налазе на стакленим ногама.

Бачка област има 622.000 становника. Суботица има са 50% више од Сомбора и Н Сада укупно.

Статистичко Одељење Бачке Области издало је извештај о кретању становништва у Бачкој Области. Статистика доноси податке званичног пописа од 1900., 1910. 1921. године и региструје према сзима бројоо стање, које би имала да се нађе месеца јануара 1929

Према статистици број становника је овај:

	1900	1910	1921	1929
У Новом Саду	29.293	33.500	39.147	42.427
У Сомбору	29 609	30.593	31.332	33.957
У Суботици	83.593	94 610	101.857	110.392
У Новосадском Срезу	58 725	59 578	58 915	61.742

На територији Бачке Области према ранијим и садањим податцима може се рачунати да има сада 622.720 становника.

На један кв километар пада год. 1900. просечно 86 становника, 1910 : 105 становника, 1921 : 115 становника

Завршни испити судско манипулативног течаја у Новом Саду.

При Апелационом Суду у Новом Саду, одржан је од 22. априла до 1. јуна шестодељни течај државни службеника за правосудне манипуланте, од 42 кандидата колико је било уписано положило је испите 39 слушаоца и проглашени за вођење судско манипулативни послова на територији Новосадског Апелационог суда за Војводну и то следећа гг.: Адамовић Јован, Барајевац Олга, Бартовски Александар, Блажетић Марко, Бухта Стеван, Белокуров Борис, Васиљевић Душан, Вукмановић Петар, Гаврић Радивој, Губаш Ружа, Грбић Мирко, Драгутиновић Ђорђе, Журжул Светомир, Југовић Наталија, Јовановић Владимир, Каленић Милан, Крстић Стеван, Крчединац Александра, Лулић Војислав, Максимчев Катица, Марков Милорад, Михајловић Миленко, Момиров Живко, Николић Коста, Поморишац Марија, Поповић Урош, Пујин Мирослав, Ранисављевић Драгутин, Славковић Корнел, Станимировић Јелица, Станковић Даница, Стојанов Владимир, Стојановић Косара, Стојановић Војислав, Туцаковић Божидар, Ђирилов Драгиња, Чавић Миленко, Шалиначки Георгије и Ђорђевић Војислав, два су кандидата услед слабе оцене упућени на поправни испит кроз шест месеци а један је у току течаја одустао.

Председник Одбора испитне комисије био је Др. Вруно Петрић председник одељења Апелационог суда, предавао је Кредавао је Кривични Закон, кривични поступак и манипулација државног тужиоштва, чланови комисије Др. Тома Павловић председник одељења Апелационог суда. Таксени Закон, Др. Владимир Белајчић председник Округног суда. Грађански парбени поступак пословна правила среских и окружних судова, и г. Божидар Бранковић секретар Апелационог суда, чиновнички закон. и организација судова.

Слушаоци течаја били су већином старији чиновници који имају назад више година службе и практичног рада, те су за тако релативно доста кратко време, и поред доста опсежног материјала ипак могли постићи максимум стручног знања и успеха који ће и на даље моћи практично употребити у својој будућем раду на општу корист друштва и државних интереса.

Писма и рукописе, који се односе на уредништво „Нови Сад“, треба слаати на адресу: Нови Сад, поштански фах 14.

Помажимо акцију Аероклуба, која иде за тим, да потпуно обезбеди наше небо од евентуалне навале непријатељских авијона!

Правни факултет у Н. Саду

Министарство Просвете упутило је питање професорском савету Правног Факултета у Суботици, да ли су за премештај у Нови Сад или не? Већина професора се изразила за Нови Сад, па је тиме премештај постао актуелан.

Поводом овога, делегација између најугледнијих новосађана под вођством г. епископа Иринеја била је јуче у Министарству Просвете где је изложила разлоге због којих се тражи премештај правног факултета из Суботице у Н. Сад.

Министар Просвете обећао је, да ће наведене разлоге у представци узети у оцену и тада донети по овој ствари за кратко време решење.

КО ЈЕ ОВО? БЛИЦЕРАЈ.

Једна загонетка за одгонетање.

Седећи у једном ресторани новосадском, слушао сам разговор једног скоруп-друштва. Свака четврта пета реч била је: „блицовати“, а одмах за њом разлегао се весело кикот скоруп-друштва.

У том скоруп друштву био је и један странац, који ту тако омиљену реч „блицовати“ није разумео, те му није ни била тако смешна, јер није разумо њезин значај, што га је свакако мучило, те је најзад затражио објашњење:

— Господо, ја чујем већ постоји пут реч „блицовати“, али је немогу разумети, па бих вас молио да ми објасните њезин значај.

На ту учиву молбу странца, један ће члан скоруп-друштва да му да следеће објашњење.

„Блицерај није швиндлерај; блицерај није обична превара; блицерај није ни обична крађа; блицерај није криминалан деликат који повлачи за собом неку кривичну одговорност“.....

— Па шта је по Богу бреше? Реци ми онако просто, да те могу лепо и лако разумети — прекиде га странац.

„Е па лепо, да ти онако и лепо и просто објасним.. На

пример: ти одеш рецимо у пивницу и ресторан Штолиц и то као исправан и редован гост, и свакодневно за доручак поједеш велики гулаш и попијеш 6—8 чаша пива које те келнери послуже а газда Штолиц или млади и симпатични Заплетал када дођу да наплате, ти им кажеш и платиш само мали гулаш и само 3 чаше пива... За тим, када кроз дуже време тако радиш приметиш да ће ти газда Штолиц ући у траг, ти се за ма шта нађеш увређен, те се преселиш у „Гамбринус“ код газда Баумганшнера. Ту покушаш да изводиш стару праксу, да једеш велике гулаше а да плаћаш мале, да пијеш 8 чаша пива а да,

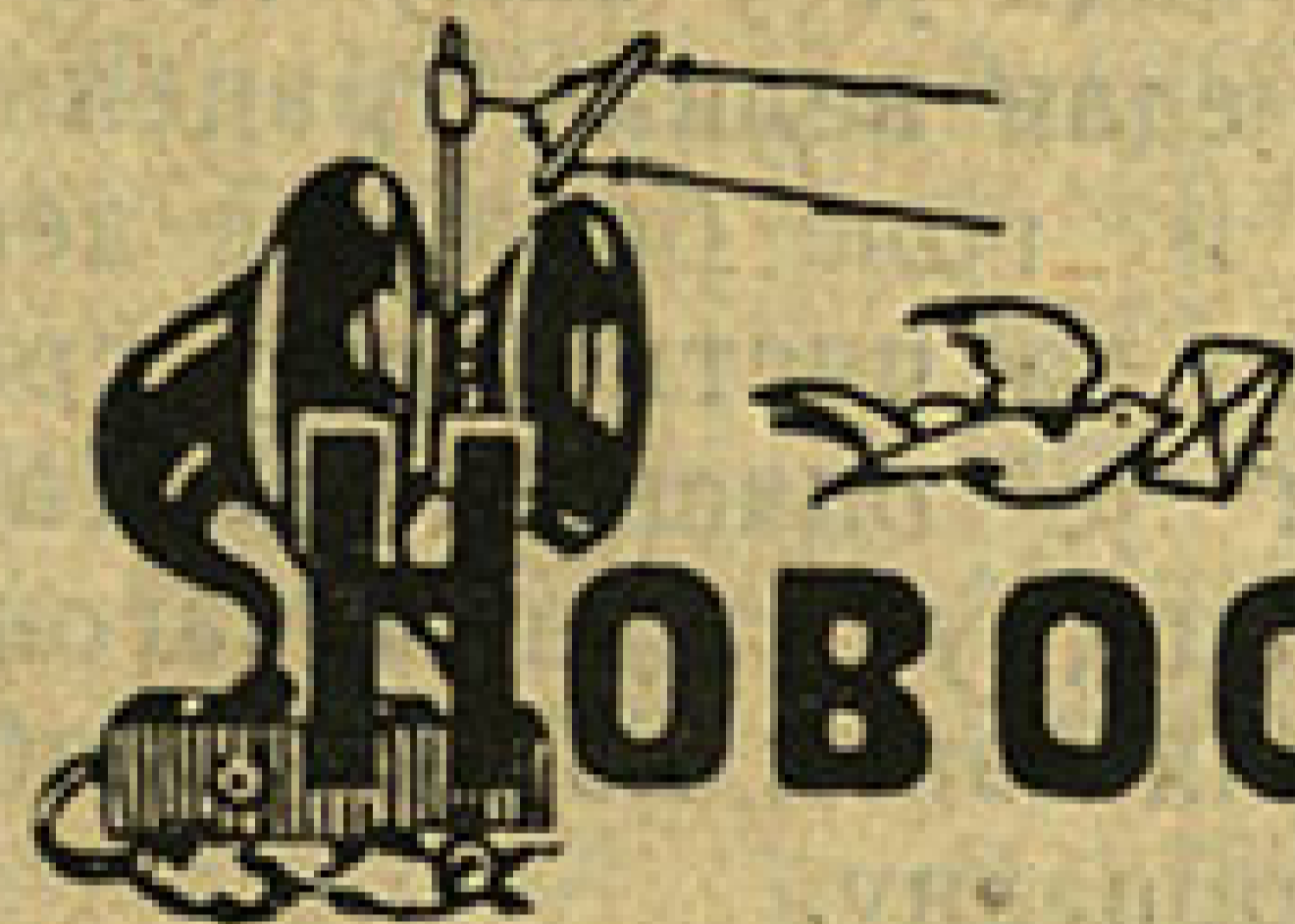
плаћаш 3, па ти газда каже: Господине, то може да пролази код Штолца, јер тамо једни сзуже а други наплаћују, а овде ја сам и келнер и цалкелнер па то не може бити....

— Пфуј!... — прекинух га странац — Доста! Па то се код нас просто зове: „господски лоповлук“...

„Или клеptomанија“ — додаде други из друштва — а то је неизлечива болест...

— Ко би мене у мом бирцузу тако хтео да блицира, клепао бих ја њега каквом ћулом па бих га одмах излечио од те неизлечиве болести.

Након тога скоруп-друштво се подиже и исплати свој цех али овога пута и без блицераја.

НОВОСАДСКЕ ВЕСТИ

— Клуб Видовићевог Просветно-Етичког Покрета у Новом Саду одржаће предавање (Циљеви, методи и успеси Видовићевог Покрета). Написао брошуру г. проф. Др. А. Ловрић. Омладино дођи на предавање! Ово важно предавање одржаће се у недељу 2. јуна 1929. у згради Државне Основне Школе (Католичка порта), Улаз слободан. Почетак тачно у 4 часа после подне. Управа.

— Скупштина телеграфско-телефонских службеника из целе Краљевине у Новом Саду. Сутра у недељу 2. јуна у 10 часова пре подне одржаће се у Поштанском Дому у Љубљанској улици годишња скупштина Удружења Телеграфско-Телефонско Техничких Службеника из Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. На скупштини ће се поред избора нове управе, претресати најактуелнија питања из области телеграфско-телефонске техничке службе и њене организације.

— Организација Учитељица Народних и Отручних Школа у Новом Саду приређује Дечји Матине у корист сиромашних ученица у недељу, 2. јуна 1929. год. у дворани

хотел „Слободе“ са одабраним програмом. Почетак у 4 часа.

— Сахрана ваздухопловног поручника Фрање Деркоса у Новом Саду. У петак, 31. маја у 3 тата по подне на свечан начин је сахрањен ваздухопловни поручник Фрања Деркос, који је трагично погинуо приликом мотоциклистичке несреће у Петроварадину.

— Новина. У прошлом броју нашег листа смо забележили, да Нови Сад добива једну новину, наиме у згради Марије Трандафил се отвара најмодернија фризерска радња, која ће се састојати из два одељења — мушко и женско. Агилни власник г. Миленко Јајагин чини све, да његова фризерска радња буде великоварошког стила. Тако је данашњим даном отворио мушко одељење, а крој који дан ће бити довршено и женско одељење, које ће се налазити на балкону.

— Отварање баште „Стражилово“ у Петроварадину. Част ми је известицењено грађанство Новог Сада, да сам данас у суботу 1. јуна отворио башту „Стражилово“ у Петроварадину. Свако вече концертира првокласни салонски оркестар. — Јоца Милошевић.

Како је у истини ослобођен Нови Сад?

Када сам концем 1916. после многих пријава и асентација, а поред све заштите доброг пријатеља Др. Аладара Сантоа, војног сенатора који је многим учинио услугу, био послан у Пешту на констатацију да ли не симулирам са моја два штапа — опет сам имао сусрет са Пајерлом.

По повратку из Пеште речено ми је, да је неки господин оставио налог, да чим дођем идем код великог капетана.

По опису знао сам да је то детектив Балаш. А чим сам чуо шта је претходило тих дана, био сам начисто зашто ме зове.

Чуо сам, наиме, да је звао многе истакнуте Србе, нарочито „сумњиве“ и оне који су били интернирани да им каже, да од 26 до 30 децембра не смеју ићи из Новог Сада, и да се сваки дан морају код њега пријавити. А то је за цело време крунидбених свечаности новог краља Карла.

Тако је и мог кума, а свог најлојалнијег грађанина, Ђоку Ивковића, на сам дан његове славе, дао привести, на разумљиво запрепашћење његово и свих његових — да му то саопшти.

Па премда сам из тог већ могао видети, да су готови на сваку глупост, да, ето, претпоставе чак и за једног Ђоку Ивковића, да ће ићи у Пешту да изврши атентат и т. д. ипак није ми ишло у главу, да и мене због тог зову. Та ја сам, а то су и они знали, био тад баш у Пешти, и сретан што сам могао побећи испред те „свечаности“.

Али сам се брзо о том уверио, чим је Пајерле, држећи се достојанствено као да решава судбину света, извадио заиста „црну књигу“ и нашао моју страну.

Поновно ми је исто, што је и осталима рекао.

Иако сам знао, питао сам: „Зашто“?

„Нисам дужан да вам кажем одговорио је одсечено.“

„Али ја знам, господине велики капетане, рекао сам, па се чудим том поступку. Та ви

знате да сам био у Пешти, управо отеран тамо, и да ме је занимало крунисање ја бих и остао. Но још сам, видите, једва дочекао да идем кући. Узимама ипак на знање то саопштење, али не тражите да ја овако болестан идем сваки дан уз ове степенице.

„Морате, то је наредба“, одговорио је оштро, као да се ради о каквој великој одлуци.

Ту сам поново могао видети, како се знао направити велик и важан у ништавним стварима. Но доцније сам имао прилике да видим како зна бити и немилосрдан — управо нечовечан.

Тако када је у зиму 1918-те дошао један велики транспорт гладне и голе босанске деце, није хтео да пусти ову у град. Претила је опасност да тамо на станици, у хладним вагонима — или чак и из ових избачени, пропадну.

Председник одбора за помоћ босанској деци Др Коста Хаџи, упутио се лично Пајерлу, разјарен до крајности. Ја сам га отпратио, и чекао под прозором. Од једном се чак и на улицу чула вика и глас др. Хаџије.

Викао је из свег гласа на Пајерла. Називао га је чак и злочинцем. Побојао сам се и држао готово сигурно, да ће га затворити. Но какво изненађење кад сам видео, да се напротив Пајерле — неограничени шеф власти и господар куће — држао као потчињени. Извињавао се, молио, али једно пуно решење није знао донети, док др. Хаџи, није позвао телефоном самога председника владе др. Векерла.

Тако и сада, када је изгубио над собом власт и директиву, кад је морао нешто својом иницијативом да ради, сад је био као какво мало беспомоћно дете. Кукавица у пуном смислу речи.

Није знао како да се држи предамном, мислећи свакако да сам дошао тражити рачуна о његовим некадањим поступцима.

Но уместо оног што је очекивао, добио је од моје

стране чак и храбрење. Нека држи по дужности ред, а одлуку, куд ће шта припасти и тако ће други фактори донети.

Но узалуд моје храбрење. Неспособан до сржи он није био кадар ништа да учини. Гледао је само плашљиво на две свечане сале: Градску, где је заседало Мађарско Народно Веће и Матице Српске, где је заседао Српски Народни Одбор.

Такве су му биле и остале колеге, нарочито они витезови са сабљама и официри уз то. Сваки се увукао у своју собу и чекао шта ће бити.

Једини од градских службеника, Др. Ђока Таповица, који не само да није припадао кору људи од праве власти (капетанима великим и малим), него који уопште никад није био војник (иако истина дете старе официрске шајкашке породице) показао се као човек на свом месту.

Он је био равнодушан и једнако расположен према оба Н. В., вољан да прими сарадњу и једног и другог на одржању реда и да их у том помогне.

Кад је видео да је полиција попустила, јер су се заповедници показали као слабићи, он се није дао збунити. Тражио је помоћ, односно позитивни рад од нове власти, Народних Већа, и њихових извршних органа: Српске Народне Страже и Magyar Nemzeti Örség-a.

Па кад је видео, да се и са овима не да ништа учинити, опет није попустио, него је попут нас стварао своју војску.

Узео је (изабрао из заробљеничких маса) пар комита (подофицира) и пар десетина војника. Добро их оденуо, нахранио, наоружао, па и платио, и тако спровео одбрану градске имовине.

Када сам се тих дана нашао с њим рекао сам му:

„Чини ми се да су наше војске једини позитивни фактор у Новом Саду.

„Нажалост, изгледа да је тако“ одговорио је он. И да нисам овом прибегао, све би пропало. Маса би просто побеснела и ко зна где би се у харању и пљачкању, а највише лудачком уништавању, зауставила“?

(Наставиће се)

Увођење у Етику

Написао: Коста Николић, проф. мушке гимназије

Наставак

Однос деце према родитељима такођер је јасно фиксиран. Деца треба да имају према родитељима осећање *страхопоштовања*; то, пак, није ништа друго него извесна бојазан, респект спојен са љубављу. Такво *страхопоштовање* изражава се у драговољној послушности и у вршењу дужности с радошћу, без присиљавања. Код деце, поред тога, треба да је јако осећање *благодарности*, које ће потицати из свести о томе да су они од родитеља примили *живот* и сва остала добра. То осећање *благодарности* не сме никада ослабити. Оно се мора изражавати у томе што ће деца *увек*, и када постану људи, *слушати* савете и напомене својих родитеља, што ће бити *снисходљиви*, *увиђавни*, *толерантни* према евентуалним погрешкама и слабостима њиховим и што се неће плашити никаквих жртава за добро својих родитеља. Разуме се да њихово понашање мора бити далеко и од сервилности и од крајње непослушности. Ваља напоменути да је сервилност ретка појава у породици, док је непослушност појава много чешћа. И скоро за сваку непослушност дечју криви су родитељи. Она деца постају непослушна којој се много прашта, и са којом се поступа сувише нежно. Код такве деце, не развије се довољно свест о *дужностима*; таква деца се не осећају одговорнима за не извршене дужности. Затим таква деца постају *ћудљива*, постану у кући као неки диктатори; ту онда нема ни говора о некој *послушности*. Због тога, дакле, треба избегавати претеривања у нежности и попуштању деци. Само се тако она могу сачувати од *непослушности*. То су у главном дужности дечје према родитељима.

Овакав однос деце према родитељима, какав је приказан овде, тражи се због тога, што он садржи у себи оне елементе који могу од детета учинити то да оно буде *прави човек*, социално биће. Деца не припадају само родитељима, него и своме народу. Од њих зависи будућност народа и државе. Породица данас није један свет за себе, који нема никакве везе са околином и са једном широм заједницом која се зове држава. Напротив, чланови породице су у исти мах и чланови државе. Због тога није *ситница* и *безначајна* ствар како ће деца бити васпитана. И због тога држава води рачуна о свему ономе што може једној породици или једној индивидуи нашкодити и увек гледа да то отклони. Отуда н. пр. државни закон кажњава сваки покушај или случај уништења једног људског живота било у његову зачетку, било после његова доласка на свет. Затим, ако родитељи неће да врше своје дужности према деци, државни закон ће их присилити да то чине (да се брину о својој деци); а ако су деца напуштена, ако су сирочад, држава се брине о њима. Држава узима у заштиту и све оне раденике и раденице који су

у положају да буду експлоатисани од разних послодаваца, као што су фабрике и др. Дакле свакоме народу, друштву и држави је у интересу да деца буду правилно васпитана. То пак захтева, између осталог и онакав однос деце према родитељима какав смо напред приказали.

Узајамни однос између браће и сестара оснива се на заједничком становању, заједничким интересима, на друговању, на узајамним услугама. Карактер свих ових појава на којима се оснива однос између браће и сестара јесте такав да се тај однос може назвати: *братска* и *сестринска љубав*. Тај живот и однос између браће и сестара јесте управо главна садржина породичног живота. Нарочито је значајан момент у породичном животу она разлика која постоји између деце с обзиром на доба старости, пол и карактер. Све те разлике чине породични живот дубљим и богатијим. У коликој мери ће бити развијена братска и сестринска љубав, то у многоме зависи и од родитеља. Ако родитељи живе у миру и слози, љубав је између деце јака. У противном случају братска и сестринска љубав слаби, или чак прелази и у мржњу. Ова братска и сестринска љубав јесте основа за стварање *пријатељства*. Пријатељство није исто што је и братска и сестринска љубав, иако има заједничких елемената и у једној и у другој љубави. (братској и пријатељској) Заједничко је то што и у једној и у другој љубави мора да има: *узајамног поштовања*, *узајамних услуга*, *враћање љубави*. Не може бити да само једна страна све даје а друга ништа, ни код рођене браће. Тога може да буде само у материнској љубави, и то не у свакој. Дакле због тих *додирних тачака* у братској и пријатељској љубави — братска и сестринска љубав јесте основа за пријатељску љубав; другим речима, оне личности које су осетиле преживеле братску и сестринску љубав у породичном животу, имају већ природан услов за то да буду *искрени пријатељи*. Други битни елементи пријатељске љубави којих у братској љубави нема, јесу: *сличност* у позиву и занимању, *подударање* и *сличност* њихова карактера, *једнаке жеље* и *једнаке наклоности*. У пријатељској љубави се, осим тога, опажа још и то да је увек једна личност, слабија од друге; опажа се дакле *неједнакост* у врлинама и способностима. И та их *неједнакост* баш везује. Слабији обично воли снажнијег, гледа у њему свој узор и свога помагача, а снажнији је захвалан слабијем што је вољен од њега и подржава ту љубав непрестаним услугама и *искреношћу*. Разуме се да та *неједнакост* не сме бити врло велика. Ако је *неједнакост* велика, онда нема *подударања* у карактеру, у жељама, у *наклоностима*. А када тога нема, онда нема ни *пријатељства*. — Овим је, дакле, утврђено да се *узајамни однос између браће и сестара* у већини случајева изражава у *међусобној љубави*. А ова *братска* и *сестринска љубав*, поред вредности коју има у самој себи, има још и ту вредност што служи као основа за *стварање пријатељске љубави*.

Вроз новосадске радње

Месарско-кобасичарска радња **Мартина Роберта и Сина**

И на пољу нашег занатства опажа се данас, и поред велике кризе, која хоће све да задави, ипак леп и велик напредак, који тражи модерне линије и који жуди за усавршавањем у сваком погледу. Ми смо до пре извеснога времена оскудевали у модерно уређеним месарско-кобасичарским радњама, а од краћег времена, добио је Нови Сад неколико модерних месарско-кобасичарских радњи, као што су: Максим Тепавац, Обермилер и Друг, Јосиф Бритиг, Бартоловић и други.

Поред горњих, пре две три недеље добили су новосађани још једну, а слободно можемо рећи и најмодернију месарско-кобасичарску радњу, која је отворена у Краља Петра улици (зграда римокатоличке црквене општине) у бившем Плацевом локалу, а какве се и у већим градовима мало може наћи. Ту радњу води г. Мартин Роберт и његов син.

Наш је сарадник ових дана посетио новоотворену месарско-кобасичарску радњу г. **Мартина Роберта и сина**, те се о истој лично уверио. Сама радња изнутра је дивног изгледа. Примерна чистоћа већ унапред наговештава добру и тачну послугу по прописима хигијене, што је код месарско-кобасичарског заната нарочито важно и потребно. Кад ступите у радњу **Мартина Роберта и сина**, видеће те сва четир зида обложена мрамором,

тако да се замислите, да сте у неком храму. Све је око вас ново и све сјаји од чистоте.

Ми од наше стране, најтоплије препоручујемо ову радњу, а свако ко има прилике нека је што пре посети, јер то је солидна, модерна и дивно уређена радња.

Госп. Мартину Роберту сматрамо за пријатну дужност да посебно честитамо на успелом уређењу његове новоотворене радње, јер је он тиме показао, до месарско-кобасичарски занат стоји на високом нивоу и да може поред свих привредних криза и великих тешкоћа, које падају на леђа нашег занатлије, ипак да се пробије у оне редове, који воде напретку и лепшој будућности!

Какво ће време бити у јуну?

Један угледни немачки научни часопис доноси редовно сваког месеца метеоролошке прогнозе за средњу Европу, а та прогноза важи и за нашу земљу. Према прорицању метеоролошких стручњака, у месецу јуну ове године владаће овако време: Упркос томе што крајем маја влада прилично велика, и за овај месец необична врућина, у месецу јуну опазиће се опадање температуре тако да ће јуни бити најпријатнији летњи месец. Првих дана биће више облачности, мало кише и захлађења, пред крај прве недеље у месецу разведриће се и почеће веома лепо и пријатно време. Половином месеца биће највиша температура, али стално лепа дани одржаће се све до 20. јуна. Тада ће наићи нагла промена; биће јаких ветрова, киша и бура, расхлађивање, а по том опет лепше време. Вероватно ће до краја месеца бити ведро, тихо и лепо време, без великих промена.

АПОЛО

1. и 2. јуна 1929.

ХАРИ ПИЛ

у свом најновијем филму:

„Његово најјаче оружје“

у 10 чинова.

* По американском систему бесплатно поправља „Краљ Чарапа“ Еуген Клајн, Нови Сад, код њега купљене чарапе.

Новосадска Штедионица

КАО ЗАДРУГА

НОВИ САД, Јеврејска ул. 14.

Извештава своје чланове и пријатеље, да је са 31. децембром завршено II. Коло и да отвара упис за

III. КОЛО

за све оне који нису имали прилике да приступе, као и за чланове I. и II. Кола, који желе повисити штедњу. Једина а уједно најбоља препорука за ово, јесте чињеница, да је поред опште кризе прилив чланова стално растао и достигао број од

1035 уписаних чланова - удеоњачара

са по најмање 10 а највише 300 удела односно динара недељно штедње, што чини далеко преко

3,000.000 динара уписане систематизоване штоте.

Још лепше је напредовало стање

УЛОГА НА ШТЕДЊУ.

који су према прошлој години удетостручени, јер само наши удеоњачари-улагачи, могу поред других предности и предусретљивости постићи у ово време

8 до 12% намата.

СИГУРНОСТ НАЈПОТПУНИЈА.

Наша Ломбардно (Заложно) одељење даје зајмове на робу и предмете свих врста који нису извргнути кварењу, па смо помоћу њега и ове мвнуле године више хиљада зајмова и предујмова обавили и помогли много ваљаних људи, који иначе не би помоћи нашли, на зајадничку корист.

Управа
НОВОСАДСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ
као Задруга.